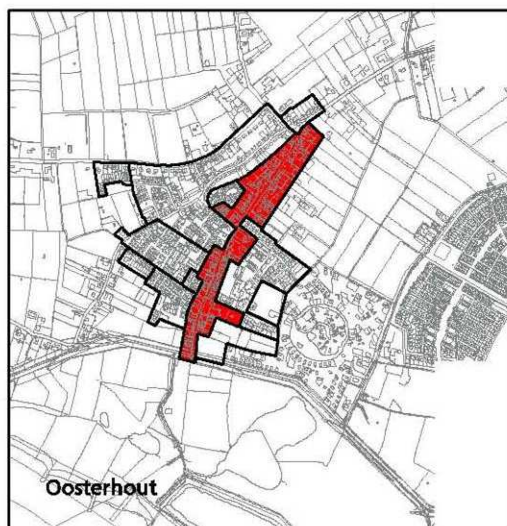
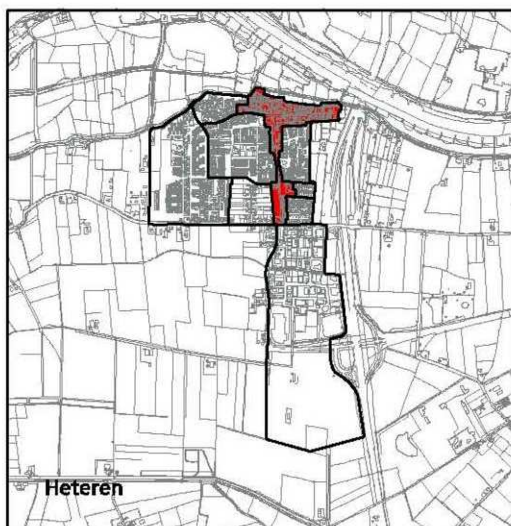
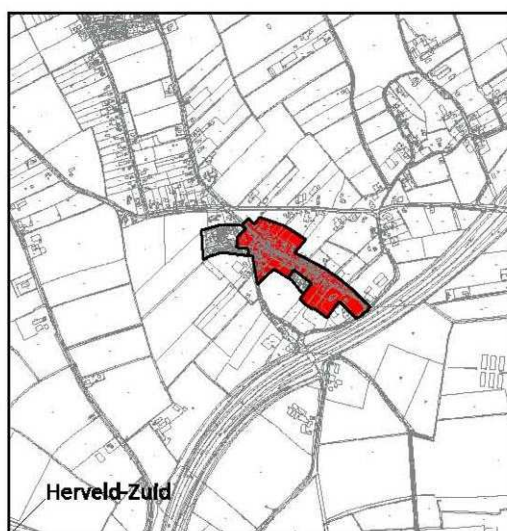
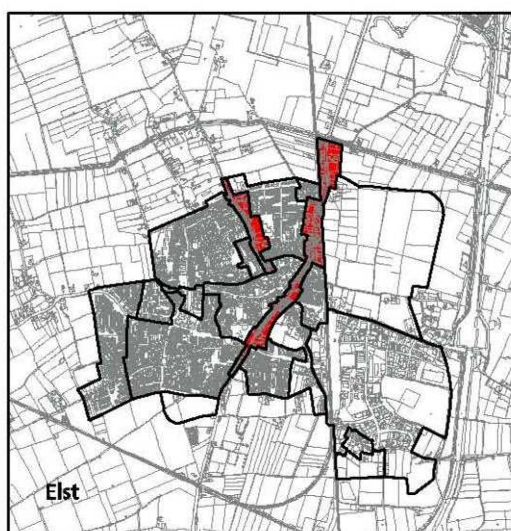
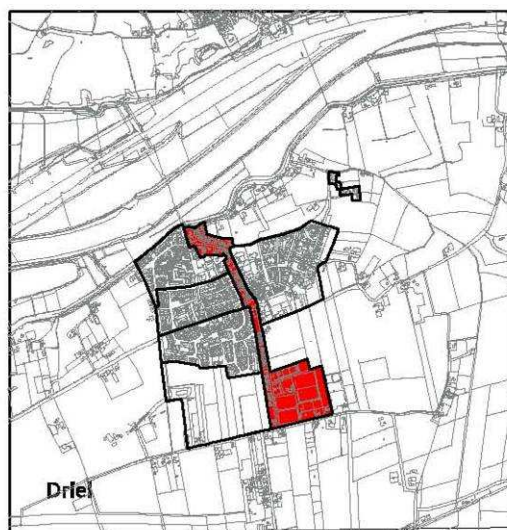
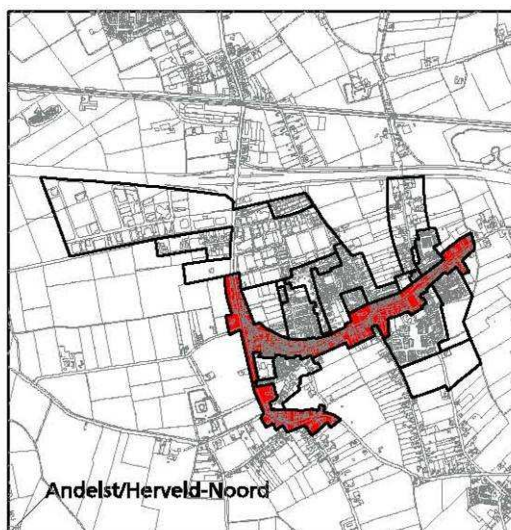
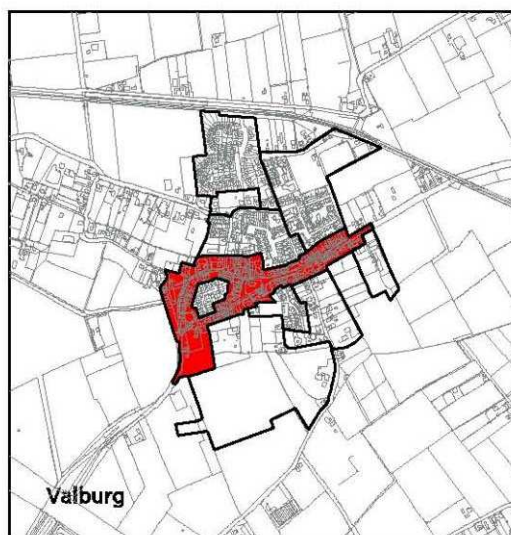
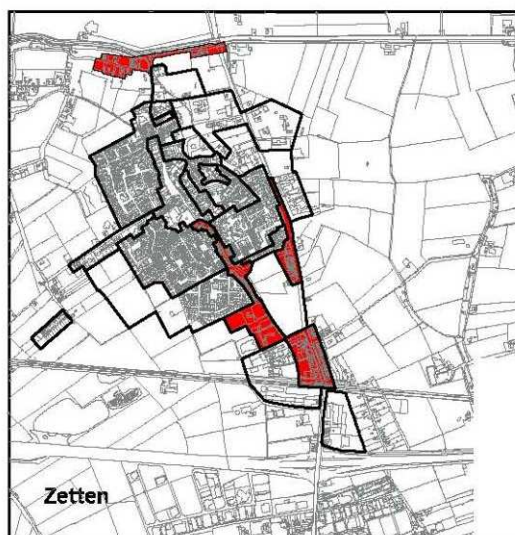
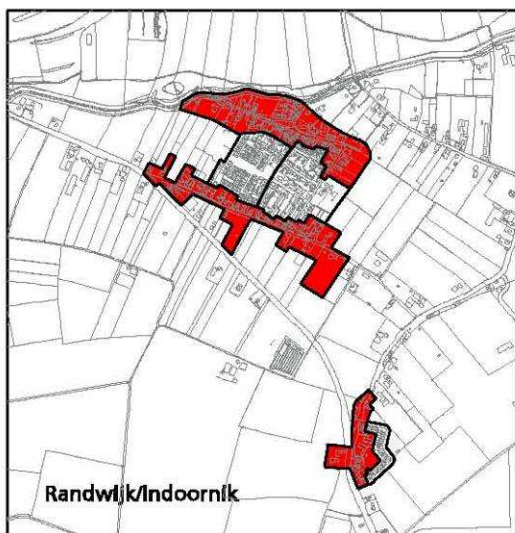

Gebied 5 Historische invalswegen

het gebied is roodgekleurd op de kaart

Gebiedsbeschrijving

Structuur

De invalswegen van de dorpen in Overbetuwe vormen de oudste gedeelten van deze kernen. De dorpen zijn hierlangs ontstaan. De invalswegen zijn meestal licht gekromd en volgen de stroomruggen of dijken van het rivierenlandschap.

Ze kunnen in twee hoofdtypes worden onderscheiden:

1. Aftakkingen van de weg over de dijk : Heteren, Driel, Oosterhout, Randwijk, Slijk-Ewijk.
2. Lintbebouwing langs een doorgaande route: Elst, Zetten, Andelst, Herveld, Valburg.

De bebouwing is grotendeels vóór de tweede wereldoorlog tot stand gekomen.

Bij de 'dijkdorpen' ligt de invalsweg haaks op de dijk. De toegang tot het dorp wordt gemarkeerd door een kerktoeren of een ander markant gebouw zoals de molen in Herveld.

Bij de andere invalswegen is het start- of eindpunt niet zo helder aan te geven. De lintbebouwing verandert van ruim opgezette landelijke bebouwing naar meer aaneengesloten stedelijke bebouwing.

De kerk en omgeving halverwege of aan het begin van het lint vormen meestal de kern van het dorp. Hier bevinden zich ook winkels en andere voorzieningen. Soms wordt de weg breder waardoor er een pleinvormige ruimte ontstaat zoals in Heteren, Andelst en Zetten. De randen worden gevormd door winkelbebouwing. Op het plein wordt geparkeerd.

De invalswegen zijn niet altijd tweezijdig bebouwd. Soms bevinden er zich nog oude boomgaarden en moestuinen langs de invalswegen. Er zijn veel doorzichten naar het buitengebied.

In de kern van de dorpen staan de panden dicht op elkaar. Hier is het straatprofiel nauwer en bevindt de bebouwing zich dicht op de weg. Het bebouwingsbeeld is kleinschalig.

Grotere gebouwen betreffen vaak recente toevoegingen zoals winkels, woonvoorzieningen of scholen.

De panden langs de invalswegen liggen niet altijd strikt in een rooilijn. Ze richten zich echter wel altijd met een (kop)gevel naar de weg. Samen met de kromming van de wegen ontstaat er een verspringend en daardoor gevarieerd straatbeeld.

Opvallende en terugkerende elementen langs de invalswegen zijn de kerken, het (voormalige) gemeentehuis, het plaatselijke hotel/café en de woningen van de vroegere notabelen. De overige bebouwing bestaat uit woningbouw en enige winkels.

Bebouwing

Langs de invalswegen bevindt zich de oorspronkelijke en oudste bebouwing van de kernen. Aan de randen van het dorp bestaat deze uit (voormalige) boerderijen. De woonfunctie overheerst.

Het bebouwingbeeld is gevarieerd en beslaat diverse periodes en bouwstijlen. De meeste bebouwing dateert uit de vooroorlogse bouwperiode alsmede de bouwperiode van de wederopbouw. Recentere bebouwing betreft invullingen langs het lint en bij de randen van de dorpen.

Het meest voorkomende bouwtype is de vrijstaande woning met een kap. De bijbehorende gebouwen zoals schuren en hallen liggen naast of achter de woning. Ze zijn ondergeschikt aan het hoofdgebouw.

De hoofdvorm is eenvoudig, meestal gebaseerd op een rechthoek, met een zadeldak haaks op of evenwijdig aan de weg. Andere kapvormen zijn het mansardedak en het schilddak, al dan niet met wolfseinden. In de kernen komen ook platte daken voor. De (vooroorlogse) villa's hebben meestal samengestelde dakvormen.

De panden hebben één tot twee bouwlagen met een kap. Woningen met meerdere bouwlagen komen in de kernen voor.

Goot- en nokhoogte variëren. De boerderijen hebben meestal een lage goothoogte.

De rooilijn wordt niet strikt gevolgd. De gebouwen zijn wel altijd naar de weg toe gericht. Uitzonderingen vormen enige oudere landhuizen die terugliggen ten opzichte van de weg op een groot perceel.

Recente invullingen vertonen de kenmerken van de periode waarin ze werden gerealiseerd: opvallend is de lichte kleurstelling van deze panden.

Openbare voorzieningen als scholen en kleine winkelcentra bestaan uit één tot twee lagen met een plat dak. Andere gebouwen zoals de voormalige gemeentehuizen hebben hun eigen architectuur. Ze liggen verder terug en zijn soms omringd door een gazon of open ruimte (Heteren, Andelst).

Detaillering

De woningen langs de invalswegen hebben roodbruine of lichtbruine bakstenen gevels. Gepleisterde gevels komen ook veel voor. De daken hebben rode of zwarte pannen. Rieten daken komen weinig voor. De detaillering is sober en eenvoudig. De villa's van de vroegere notabelen zijn wel rijker gedecoreerd. De panden zijn voorzien van dakoverstekken, luifels, serres en houten sierornamenten. De meer recente bebouwing is overwegend rustig en sober gedetailleerd.

De oude winkelpanden hebben op de begane grond vaak grote glazen puien. Erboven wordt gewoond. De jongere winkels zijn opgebouwd uit lichtgekleurd metselwerk en voorzien van een plat dak. De entree met luifel is vaak opvallend.

Bijzondere elementen

Als bijzondere elementen kunnen alle kerken langs de invalswegen worden genoemd. Zij fungeren als herkenningspunten en markeren de toegang tot het dorp. De molen van Herveld heeft dezelfde functie.

Deze villa in Oosterhout (nu een bedrijf) is een van de weinige houten huizen in de omgeving. Daarnaast valt zij op door het kleurgebruik.

Het voormalig gemeentehuis van Valburg in Andelst. Een mooi voorbeeld van het 'nieuwe' bouwen. De bijbehorende toren is bijzonder.

Het voormalig (oude) gemeentehuis van Heteren: prachtig gelegen langs de dijk. De nieuwe aanbouw is een afwijkend element.

In Herveld-Noord is het zorgcentrum een hoog gebouw van meerdere bouwlagen. Een tegenstelling tot de tweelaagse bebouwing in het dorp.

Het voormalige (nieuwe) gemeentehuis van Heteren (thans een school) is een opvallend en grootschalig element langs de invalsweg.

Welstandsbeleid

Verantwoording

De historische invalswegen zijn de oudste routes in de dorpen waarlangs zich de oorspronkelijke en oudste bebouwing bevindt. De centra van de dorpen liggen aan de invalsweg of worden gevormd door een deel hiervan. De invalswegen zijn dan ook van groot belang voor de openbare ruimte in de gemeente.

De bebouwing is in situering en vormgeving gevarieerd. Kleinschalige woningen overheersen, maar ook andere functies waaronder grote (openbare) gebouwen komen voor. De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit vrijstaande gebouwen en is in verschillende tijden en voor uiteenlopende doelen gebouwd. Dit geeft een contrast met de direct erachter gelegen woonwijken die vaak een grotere eenheid vormen. Het gevarieerde beeld gevormd door de individuele gebouwen is kenmerkend en bepaalt ook de kwaliteit van de invalswegen.

Beleid

1. Historische invalswegen vallen altijd onder de noemer '**representatief**' gebied.
2. In representatieve gebieden dient de bestaande architectuur versterk/verbeterd te worden.
3. De bebouwingskarakteristieken van het complex en de directe omgeving dienen te worden *gerespecteerd*. Zie de gebiedsbeschrijving.
4. Bij vervanging en grote uitbreidingen aan andere bestaande gebouwen en bij nieuwbouw is *vernieuwing* onder voorwaarden mogelijk. Daartoe gelden de criteria voor architectonische kwaliteit in hoofdstuk 6.2.
5. Bij verbouwingen en uitbreidingen aan de bijzondere elementen dienen de bebouwingskarakteristieken te worden *behouden* en waar mogelijk *versterkt*.

Welstandscriteria

Bouwplannen worden getoetst aan de volgende welstandscriteria:

Situering

1. De gebouwen dienen zoveel mogelijk naar de openbare ruimte gericht te zijn en afgestemd te worden op de plaatselijke situatie. Zie ook de gebiedsbeschrijving.
2. Bijgebouwen dienen ondergeschikt zijn gesitueerd aan het hoofdgebouw. Zij moeten daarmee een samenhangend geheel vormen.
3. In de kern van het dorp dient de bebouwing zoveel mogelijk de rooilijn te volgen.

Vormgeving

1. De bebouwing kan in stijl onderling variëren maar dient afgestemd te worden op de bebouwingskarakteristieken van de directe omgeving. Zie ook de gebiedsbeschrijving.

2. In de kernen van de dorpen dient de bebouwing qua maat en schaal nauw te worden afgestemd op de directe omgeving. Daarbij moeten de bebouwingskarakteristieken worden gerespecteerd. Zie ook de gebiedsbeschrijving.
3. Vernieuwing is mogelijk maar met respect voor maat, schaal, en kapvorm van de directe omgeving.
4. Een aanbouw mag niet dominant zijn ten opzichte van het hoofdgebouw. Hij moet qua vorm bovendien goed aansluiten op de bestaande bouw. Een afwijkende vorm is alleen toegestaan aan de achterzijde.
5. Openbare gebouwen en gebouwen met bijzondere functies kunnen in maat en schaal afwijken van de bebouwingskarakteristieken in de directe omgeving.
6. De plaats, afmeting en verhoudingen van de raam-, deur- en andere openingen dienen goed op elkaar en op de karakteristieken te zijn afgestemd.

Detallering, kleuren en materialen

1. Bij uitbreidingen en verbouwingen dienen materialen en kleuren toegepast te worden gelijk aan of harmoniërend met het bestaande gebouw.
2. Bij nieuwbouw zijn diverse kleuren en materialen toegestaan mits deze harmoniëren met de directe omgeving.
3. Aan de randen met het buitengebied mogen geen lichte kleuren of glimmende materialen worden toegepast.
4. De gekozen detaillering, materialen en kleuren ondersteunen het karakter van het bouwwerk.

Bij licht vergunningsplichtige bouwwerken gelden de sneltoetscriteria zoals verwoord in bijlage 1. Bij reclame, monumenten, zendinstallaties en antennes gelden de criteria zoals beschreven in hoofdstuk 7.

